



Univerzitet Crne Gore  
Fakultet političkih nauka

# Onlajn novinarstvo i novi mediji

*Pisanje dobre priče*

# Uvod

- Kako da pokrenem priču?

- Uvod može biti tvrd ili mek, odnosno informativan i direktan ili emotivan i dramatičan
- Podjela uvoda na tvrde i na meke, odgovara podjeli uvoda na informativne i tematske

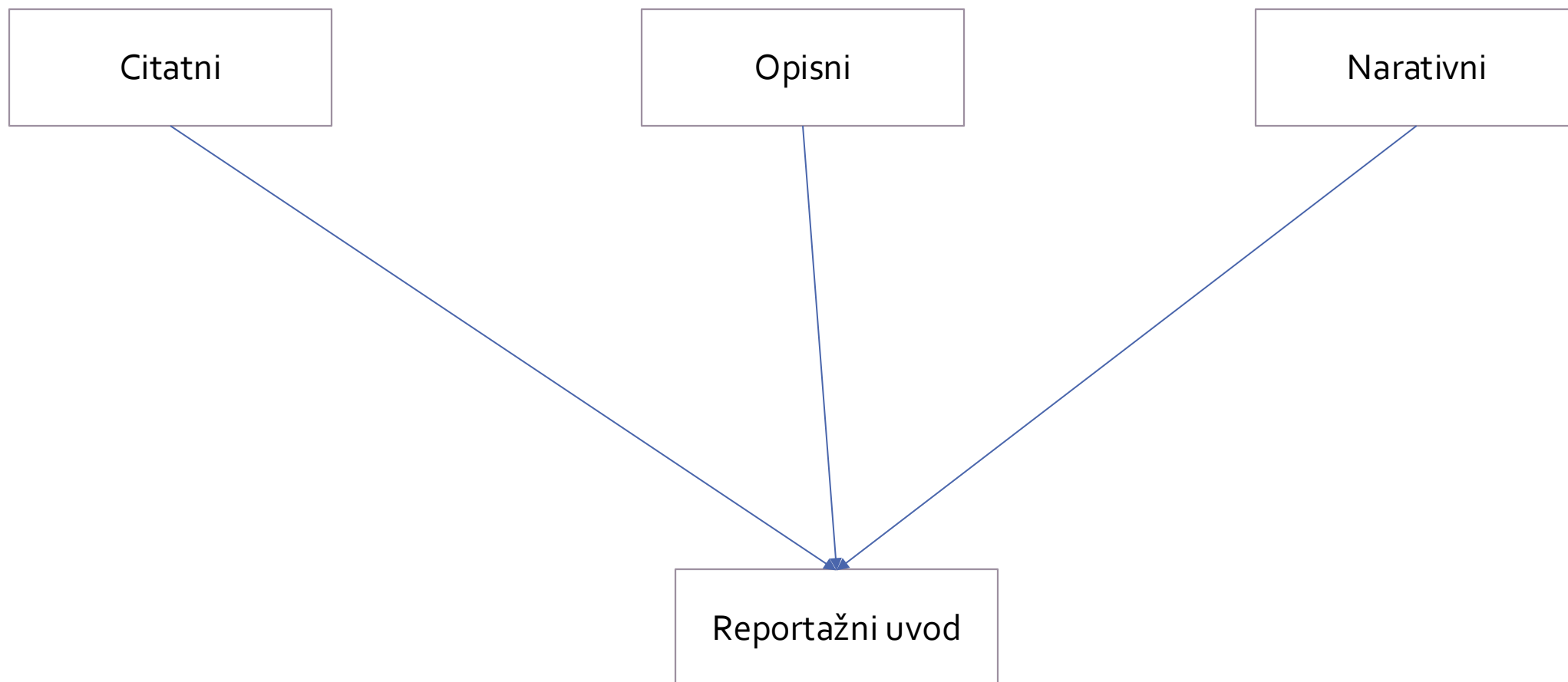
- *Iz Društva statističara i demografa procjenjuju da je preko dvjesta hiljada državljana Crne Gore u inostranstvu, te da je cifra sa popisa da ih je vani nešto više od 44.000 samo dio. Koliko tačno naših građana živi van granica zemlje teško je procijeniti jer institucije niti vode brigu o tome, niti imaju podatke, a davno najavljeni registar dijaspore još ne postoji*
- *Oko trećine crnogorskih državljana, odnosno 213.478 osoba, živjelo je u inostranstvu na dan popisa 31. oktobra 2023. godine, procjena je koja je Centru za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) dostavljena iz Društva statističara i demografa Crne Gore (DSDCG).*

*Izvor: CIN CG*

- *U Milanovoj ostavi je zagušljivo. Na policama su potamnjele boce i vreće sa natpisima „Mankosav“, „Sonar“ „Antracol“. Poklopci boca su otvoreni, a i vreće su poluotvorene.*
- *Milan je zemljoradnik u svojim 60-im godinama koji živi u plodnoj Bjelopavličkoj ravnici u centralnoj Crnoj Gori. Za život zarađuje uzgajajući jabuke.*
- *Priznaje da mu je teško da prati propise o pesticidima koji su dozvoljeni za upotrebu i onima koji to nijesu jer su previše štetni.*

Izvor: Balkan insight

- Meki ili **reportažni** uvod nije sumirajući
- Daje živopisne opise ili priče koje *uvode* u tekst



## Citatni uvod

*„Za 300 eura mogu da vam nabavim sva dokumenta za jedan dan“, kaže Sajo, bivši policajac koji trenutno živi u Rožajama, u Crnoj Gori. „Sve odjednom – izvod iz matične knjige rođenih, potvrdu o državljanstvu, ličnu kartu i pasoš.“*

*Sajo prodaje nova dokumenta. Postoji mnogo ljudi poput njega u Crnoj Gori i na Kosovu, gde cveta unosna trgovina lažnim pasošima i ostalim dokumentima.*

Izvor: Šila Koronel, 2011.

## Opisni uvod

*Sa lica Roberta Popovića sliva se znoj dok uzima pušku za puškom, i potom ih ubacuje u peć. On ih topi u sklopu programa razoružavanja Hrvatske.*

*Ima još puno toga da se uradi. Na ovom području postoje stotine hiljada komada nelegalnog oružja, pa njihovo povlačenje iz opticaja predstavlja veliki posao.*

*Pravi izazov se sastoji u tome da se ljudi ubede u to da je predaja pomenutog oružja dobra stvar. A zapravo se radi o ljudima poput Roberta.*

*Uprkos poslu koji radi, on nije zagovornik razoružanja. Lice mu se smrači kada ga pitaju šta oseća povodom topljenja oružja.*

*„Žao mi je što moram da ga uništim, ali šta da radim?“ – mrmlja on, kao postićen.*

Izvor: Šila Koronel, 2011.

## Narativni uvod

*Ivan Šutov upozorava vozača da uspori. Njegov tim se probija prema kućama u četvrti Stolipinovo koja se nalazi u bugarskom gradu Plovdivu. U tom siromašnom ambijentu čeka ih neobičan posao.*

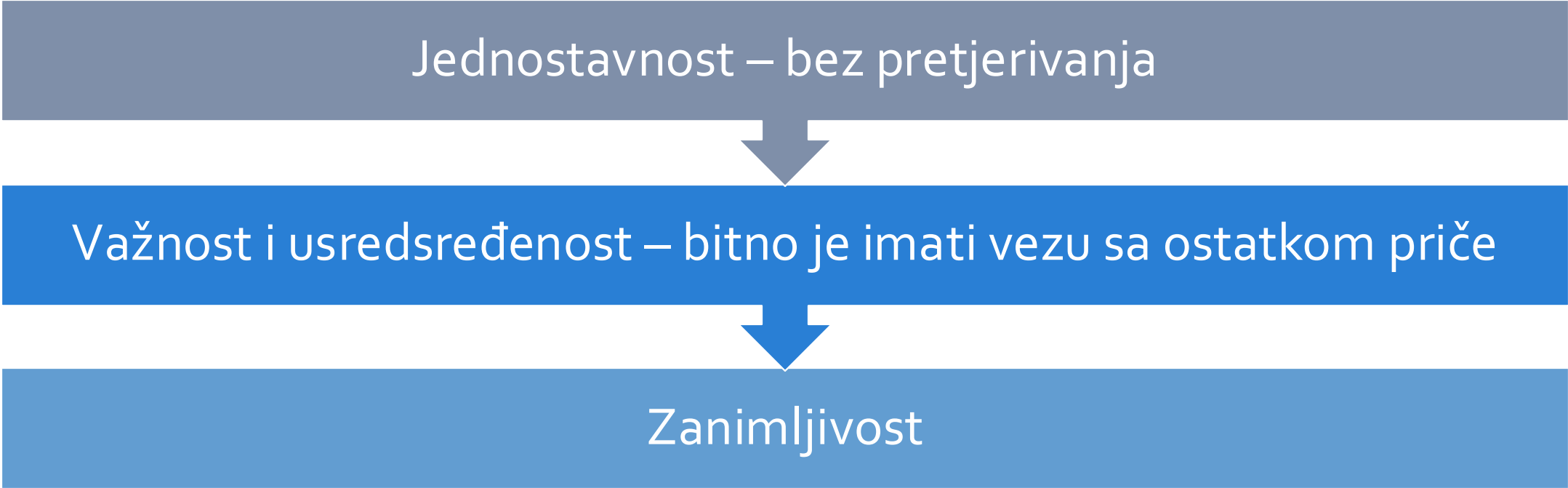
*U Stolipinovu je naseljena najveća romska zajednica u Bugarskoj, a Šutov, u ime Nacionalne elektroprivredne kompanije (NEK), tamo odlazi u policijskoj pratnji kako bi pokušao da prikupi novac od naplate računa za struju.*

*Očekuje da će naići na hladan prijem, pogotovo zbog toga što povećanje cene struje od 1. jula verovatno nije poslednje s kojim će se ovi potrošači suočiti, što i oni znaju. U čitavoj Bugarskoj je promena cene energije izazvala gnev penzionera, siromašnih i većeg dela radničke populacije – slojeva koji čine znatan deo bugarskog društva.*

Izvor: Šila Koronel, 2011.

- Narativni uvod, za razliku od opisnog „priča priču“ i značajno je duži

Jednostavnost – bez pretjerivanja



Važnost i usredsređenost – bitno je imati vezu sa ostatkom priče

Zanimljivost

Važna svojstva reportažnog uvoda

# Ključni paragrafi

- *Nat graf* – jezgro, središte priče

1

Opravdava priču, sugerišući čitaocima zašto bi ona trebalo da im bude važna i zašto je priča aktuelna.

2

Omogućava okončanje uvoda, i objašnjava uvod i njegovu povezanost sa ostatkom priče.

3

U mnogim slučajevima sadrži i dodatni materijal koji čitaocima pomaže da shvate važnost priče.

## Funkcija ključnih paragrafa

# Sredina

- Najteži dio priče – priča ili tone ili održava pažnju

# Tehnike

- Dijalog
- Sukob/tačka gledišta

# Dijalog

Marku trlja neobrijano lice i kroz prozor napeto posmatra kolonu prašnjavih cisterni, kamiona i automobila koja se proteže u daljinu.

Nervozan je, umoran i na ivici očaja. Sedi u malom kafeu na grčko-bugarskoj granici, oklevajući nad šoljicom kafe pre no što nas zamoli za uslugu. Veliku uslugu.

„Slušajte, vidim da ste Rumuni. Da li biste mogli da primite u kola one dve devojke i prevezete ih u Grčku?“, pita on, pokazujući na parkirani automobil u kojem na zadnjem sedištu sede dve mlade devojke.

Shvatio je odakle smo po registarskim tablicama na našim kolima.

„One su iz Brašova (grad u centralnoj Rumuniji), a treba da stignu do Soluna (na severu Grčke). Dobro ću vam platiti. Dokumenta su im okej“, dodaje gorljivo.

Marku nam objašnjava kako pokušava da ostvari neku zaradu od prodaje ove dve devojke. „Naći ću im dobar posao u jednom klubu u Solunu. Imam adresu i lepo ću zaraditi na ovome. Znae kako se danas teško živi. I devojke su siromašne. Sestre su, a roditelji su im alkoholičari“, kaže on.

„U Grčkoj ih čeka daleko bolja budućnost. Ovamo sam ih doveo autobusom, ali sada se plašim da pređem granicu, jer sam čuo da su grčki carinici veoma sumnjičavi i da nam možda neće dati da uđemo.“

Naginjući se preko stola, Marku nas gleda zabrinuto i kaže: „Molim vas, pomozite mi. Primite ove dve devojke u kola, pa ćemo se naći na drugoj strani, a vi ćete doći do lake zarade.“

# Tačka gledišta

I trideset godina nakon što su američke borbene jedinice napustile Vijetnam, stariji seljani iz Doline Song Ve još uvek pamte vod koji je davno prošao kroz njihove zaseoke.

Nguyen Dam danas ima 66 godina i priseća se kako je jednog letnjeg dana 1967. godine pred vojnicima koji su pucali pobjegao u pirinčano polje. „Još uvek sam besan“, kaže on, mašući rukama. „Naš narod nije zaslužio da umre na taj način. Bili smo obični seljani, nismo bili vojnici. Nikoga nismo povredili.“

Ali, bivši vojnik ne nudi nikakva izvinjenja za ono što je njegova jedinica činila.

Bivši poručnik „Tajger forsa“, Vilijam Dojl, koji danas živi u Misuriju, kaže da je ubio toliko civila da im ni broj ne zna.

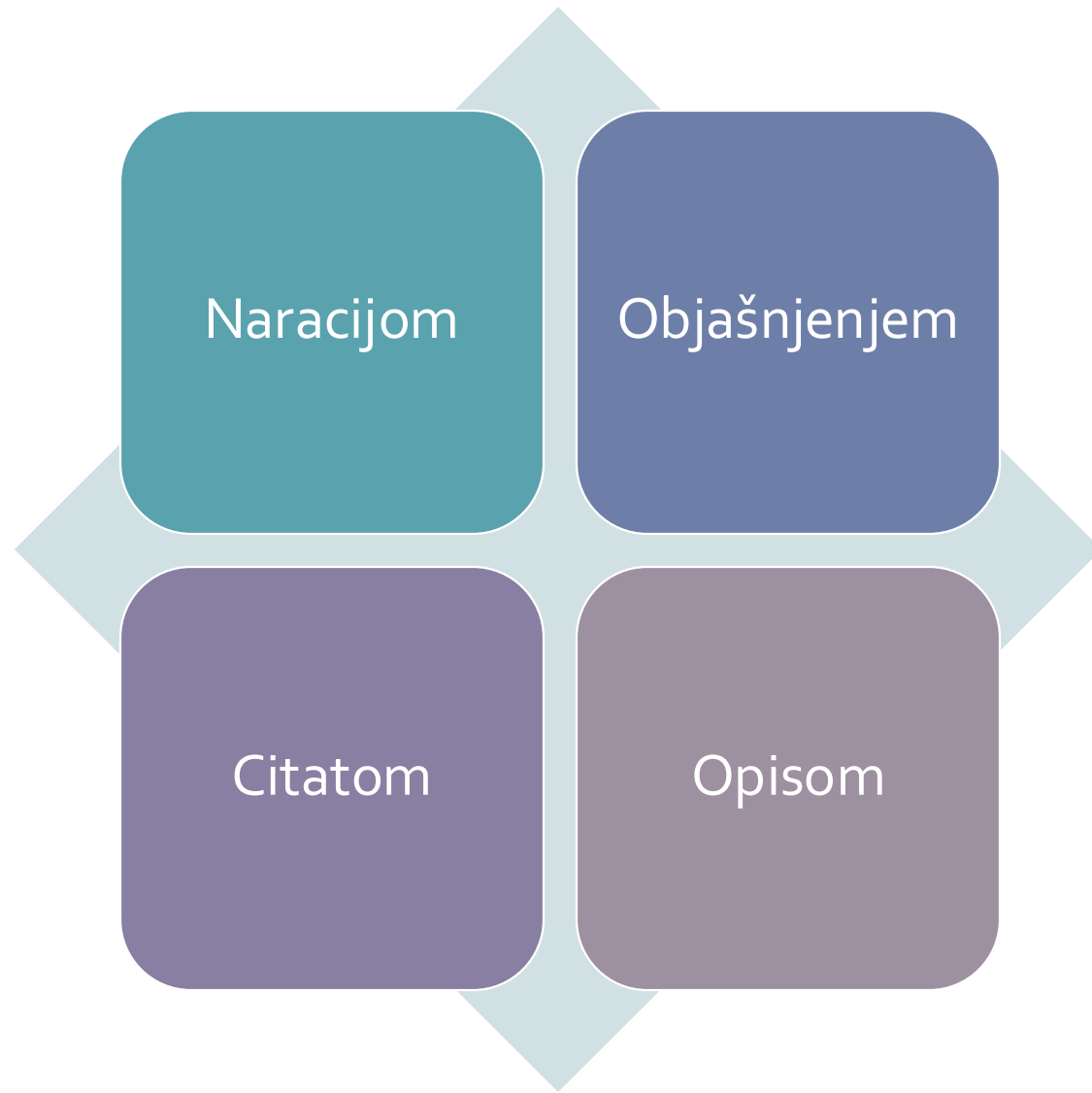
„Živeli smo od danas do sutra. Nismo očekivali da ćemo preživeti. Niko sa imalo mozga nije očekivao da će da preživi“, rekao je on u nedavnom intervjuu. „Mogao si da radiš šta god ti padne na pamet, samo da ostaneš živ. Možeš da preživiš ako ubijaš, jer o mrtvima ne moraš da razmišljaš.“

Izvor: Koronel, 2011.

# Kraj - funkcije

- Zatvara priču
- Podvlači glavnu poentu
- **Odjekuje**

Kako napisati  
kraj?



# Objašnjavanje

*Nakon Glosarija koji je prvi na listi, od 2021. do 2023. firme koje su ostvarile najveći promet iz oblasti zdravstva su: Farmegra, Glosarij CD (kćerka firme Glosarij), a slijede Urion, Osmi Red, Medica i Farmont. Prema evidenciji portala Moj novac, Montefarm je od 2021. do kraja 2023. ostvario ugovore u javnim nabavkama u iznosu od preko 233 miliona eura. KCCG je takođe među najvećim naručiocima u zemlji, na sedmom mjestu, sa ugovorima u vrijednosti od oko 43,5 miliona eura u datom periodu. Broj ugovora KCCG-a je znatno veći nego bilo koje crnogorske institucije - 1.646 ostvarenih ugovora u javnim nabavkama u datom periodu.*

*Izvor: CIN CG*

# Objašnjavanje

*„Društvo bi trebalo biti otvorenije za različitosti. Treba nam solidarnosti i saosjećajnosti, pružene ruke pomoći i razumijevanja, a manje sažaljenja, etiketiranja i odbacivanja,“ navodi Ivanović.*

*Ona smatra da bi država kroz kreiranje pametnih i brižnih politika razvoja djece i mladih trebala da kreira, osnažuje, podstiče stubove društva koji su najvažniji za stabilan razvoj društva - dobra zdravstvena zaštita, obrazovanje, socijalna podrška, ali i kultura u najširem smislu te riječi. Ističe da je važno da su mladi ljudi u svakom trenutku svjesni da pomoć postoji i da niko nije sam.*

*Izvor: CIN CG*

## Citat

*Stefan sa početka priče danas živi u Srbiji.*

*"Prvo sam dobio posao i smještaj od čovjeka koga sam upoznao dok sam bio u manastiru. Onda sam preko jednog poznatog pjevača upoznao jednog gospodina iz Srbije, koji me je bukvalno usvojio i ja ga smatram svojim ocem. Živim već tri godine sam, ali on mi pomaže", ističe Stefan.*

*On je i pored teške priče, uspio da se izbori sa nedaćama, ali i da bol pretoči u stihove, kao reper.*

*"Volio bih da radim u nekoj organizaciji, da pomažem djeci koja borave u domovima", zaključuje Stefan.*

Izvor: CIN CG

# Opis

*U međuvremenu, u „Faraonu“, gde su pretnje privatnih zemljoposjednika u samom restoranu dovele do usijane atmosfere, raspoloženje je još uvek gnevno i budi sećanja na dane kada je na pijaci Arizona bilo kao na Divljem Zapadu.*

*„Neću da im dam svoju zemlju i braniću je životom ako treba!“ viknuo je Mišić, ne obrativši se nikome ponaosob.*

*Svi prisutni u kafiću klimnuše glavom.*

Izvor: Šila Koronel 2011

# Vizuelizacija priče

- 
- Prije svega – **etika**

- Autor je uvijek **fizičko lice koje je stvorilo autorsko djelo.**
- Objavljivanje vizuelnih djela u medijima **bez** akreditiva (**byline**, potpis - ostvarivanja autorovog prava da bude priznat kao autor) je povreda njegovih prava za koju su propisane sankcije u Zakonu o autorskim i srodnim pravima a djelimično je i suprotno Kodeksu novinara Crna Gore (smjernice za Načelo 11 (11.2)).

(Vasiljević 2024)

- U Članu 16. Zakona o autorskim i srodnim pravima se jasno definiše da: *"Autor ima isključivo pravo da bude priznat kao autor svog djela, na način da njegovo ime bude naznačeno na djelu i u vezi sa njegovim djelom. Autor može odrediti da se njegovo pravo autorstva naznači na drugi način"* .

# Zašto vizuali?

- Primarna funkcija vizuelnih djela u medijima je **informacija**, pa tek onda vizuelni doživljaj i likovnost
- Slike koje nemaju jasan informativni sloj treba izbjegavati zbog zbunjivanja publike (**information noise**)

Primjer

**Vodovod: Redovno  
snabdijevanje vodom  
za Dinošu očekuje se u  
subotu**



Foto: Shutterstock/osonmez2

Izvor: Pobjeda

# Primjer



Ilustracija, Foto: Shutterstock

Izvor: Vijesti

# Više od milion eura za adaptaciju sistema grijanja za šest škola



Izvor: Vijesti



Izvor: CIN CG



**JAVNE POVRŠINE I OBJEKTI U PODGORICI I DALJE  
VEĆINOM NEDOSTUPNI OSOBAMA SA  
INVALIDITETOM: Pristupačnost potpuna ili je  
nema**

Izvor: CIN CG



Izvor: CIN CG

# Najčešći tipovi vizuelnih djela

- **Fotografija**
- **Stop kadar** - derivat originala koji je pokretna slika iz koje je izdvojen jedan kvadrat (frame)
- **Faksimil** - snimak ekrana, dokumenta, knjige, brošure ili drugog dvodimenzionalnog vizuelnog artefakta, djelimično ili u cjelosti
- **Ilustracija** - crtež, kolaž, kombinovana tehnika, grafika, slika generisana upotrebom vještačke intelegencije...
- **Arhitektonski prikaz** - elektronski generisane slike na osnovu arhitektonskog projekta, kolokvijalno: renderi

# Fotografija

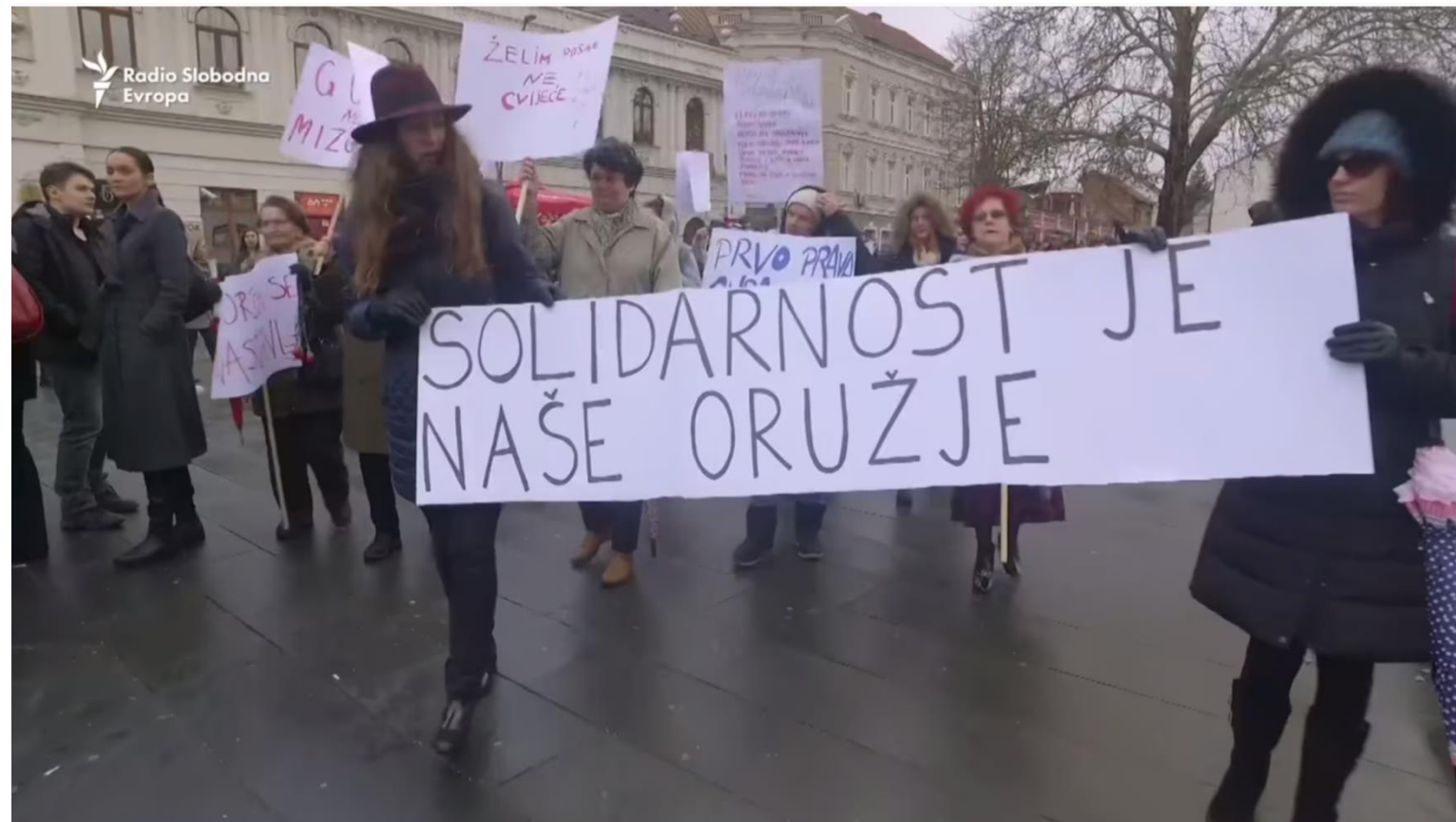


Foto: Beća Čoković

Sa mjesta požara

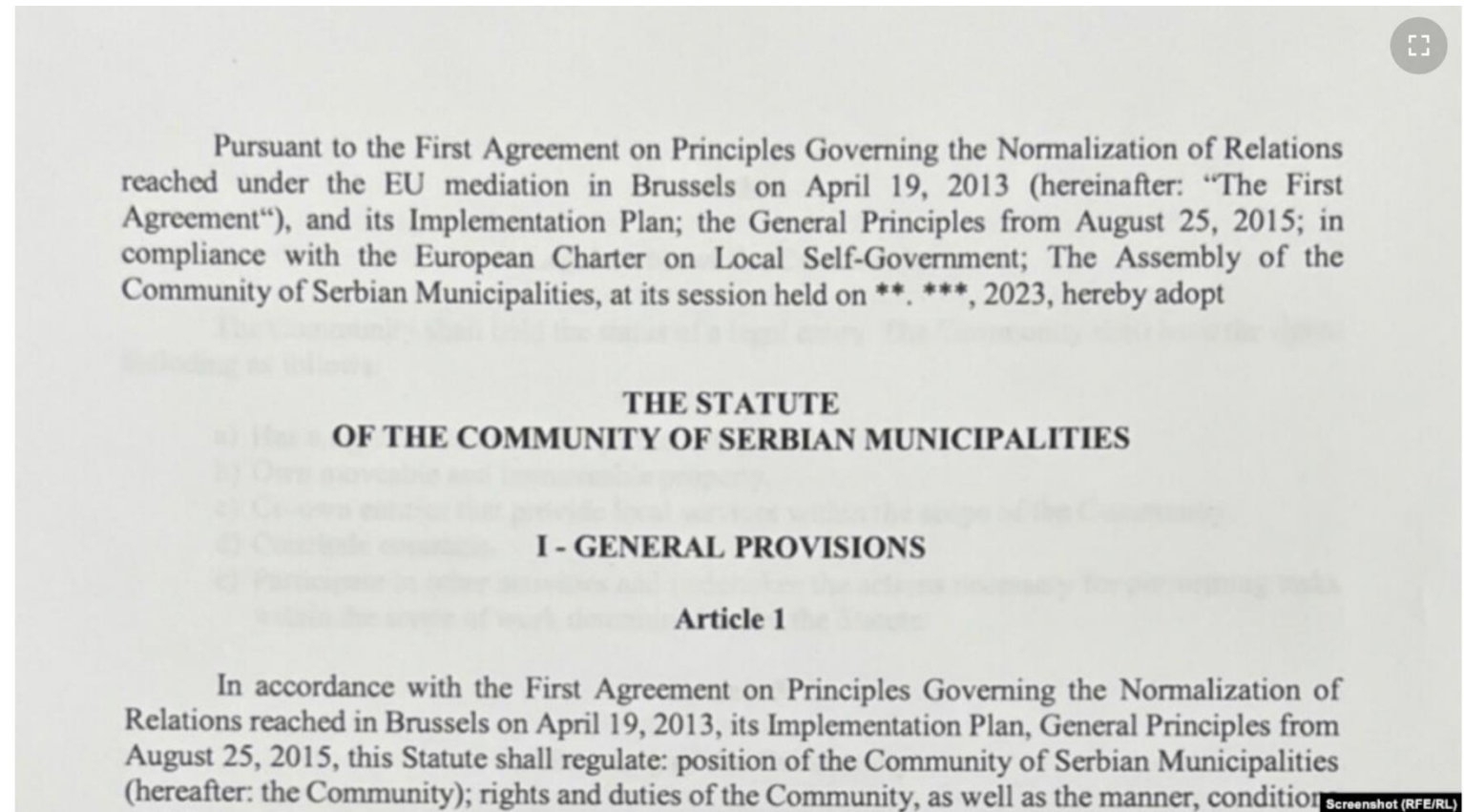
Izvor: Pobjeda

# Stop kadar



Radio Slobodna Evropa/stop kadar

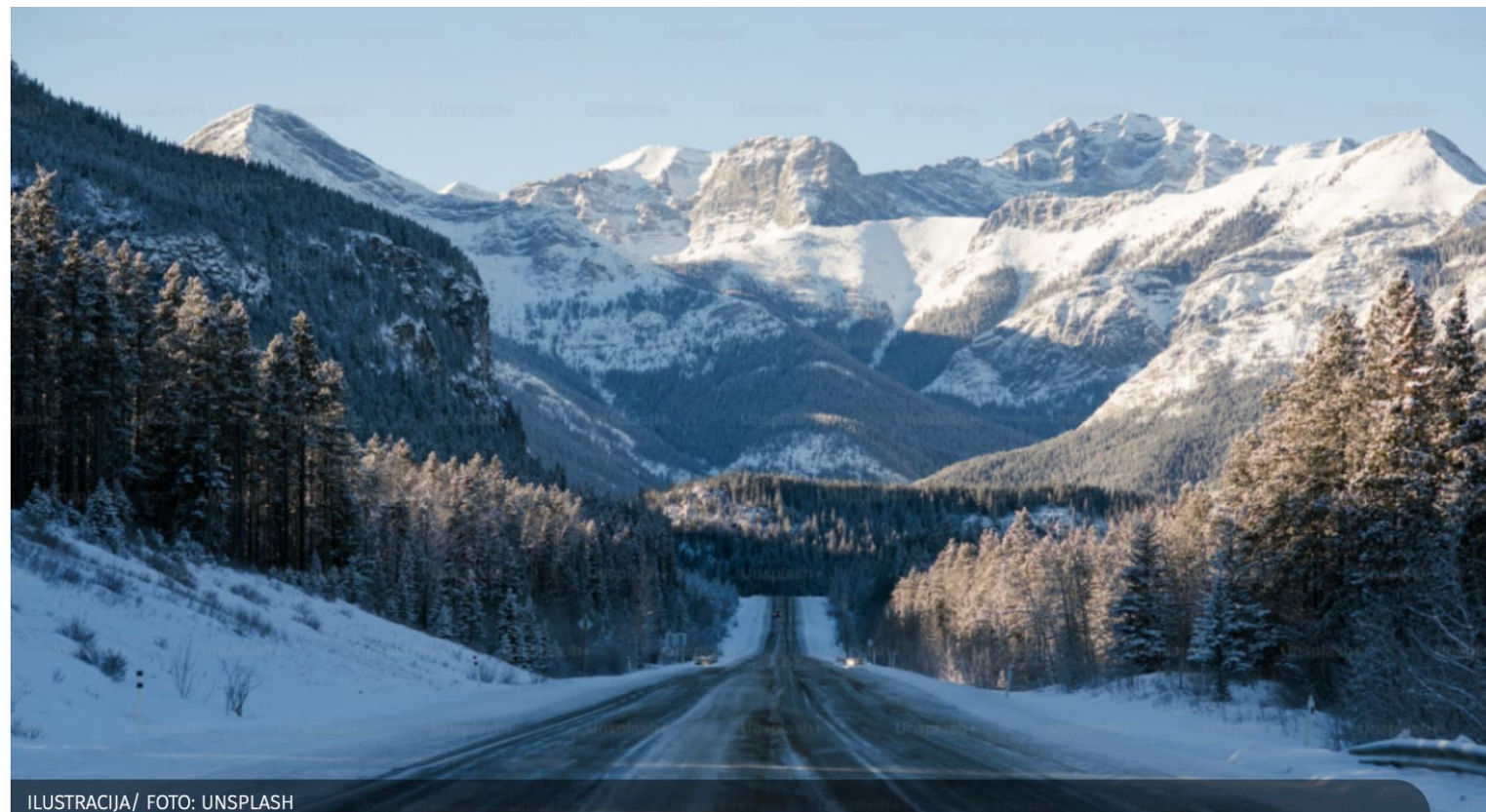
# Faksimil



Prema predstavljenom Nacrtu statuta (na fotografiji naslovna strana dokumenta u koji je RSE imao uvid), Udruženje će biti "poseban oblik organizovanja, osnovan radi zaštite ljudskih i manjinskih prava".

Izvor: RSE

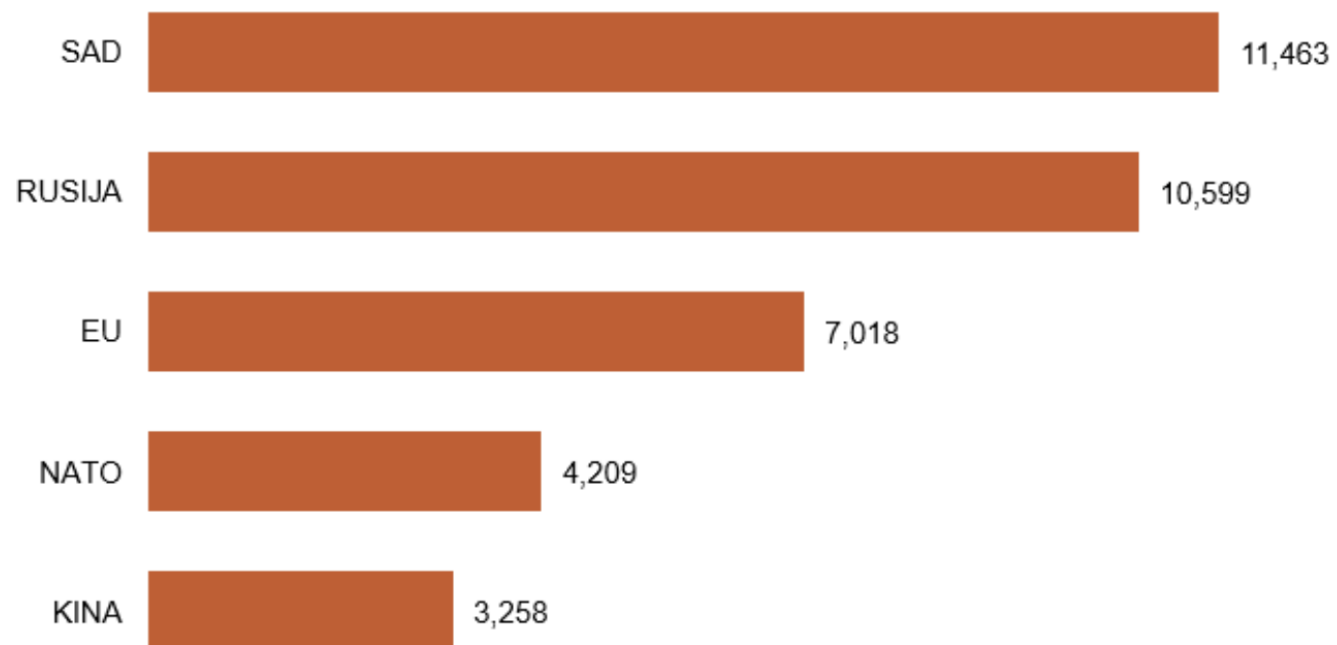
# Ilustracija



ILUSTRACIJA/ FOTO: UNSPLASH

Izvor: Dan

# Ilustracija



*Grafikon 1. Zastupljenost stranih aktera u medijima od januara do septembra 2024.*

Izvor: crta.rs

# Arhitektonski prikaz



Magma hotel krije mnoge tajne i nejasnoće, Foto: Crowne Plaza

# Kako potpisati

- Ako smo mi autor/ka fotografije ili ilustracije:

*Foto: Marko Marković*

- Ilustracija:

*Marko Marković/NAZIV MEDIJA U KOM RADIM/Ilustracija*

- Ako ilustraciju preuzimamo sa drugih sajtova uz prihvatanje uslova korišćenja:

*Marko Marković/NOVINARKE PROTIV NASILJA/Ilustracija*

*John Snow/UNSPLASH/Ilustracija*

# Kako potpisati

- Ako autor nije poznat, ne želi da bude akreditovan ili redakcija želi da zaštiti identitet izvora, iz bilo kojeg razloga:

*UGC (ako je slika javno dostupna)*

*UGC/NAZOV MEDIJA (ako je slika dostavljena redakciji)*

- Koristi se kada novinar/ka ni nakon *podrobnog istraživanja* sa *dužnom novinarskom pažnjom* nije uspio da pronađe izvor vizuala

# Kako potpisati

- Autor je napravio video materijal iz kojeg je redakcija izvukla jedan kvadrat (derivat djela):

*Marko Marković/NAZIV MEDIJA/Stop kadar*

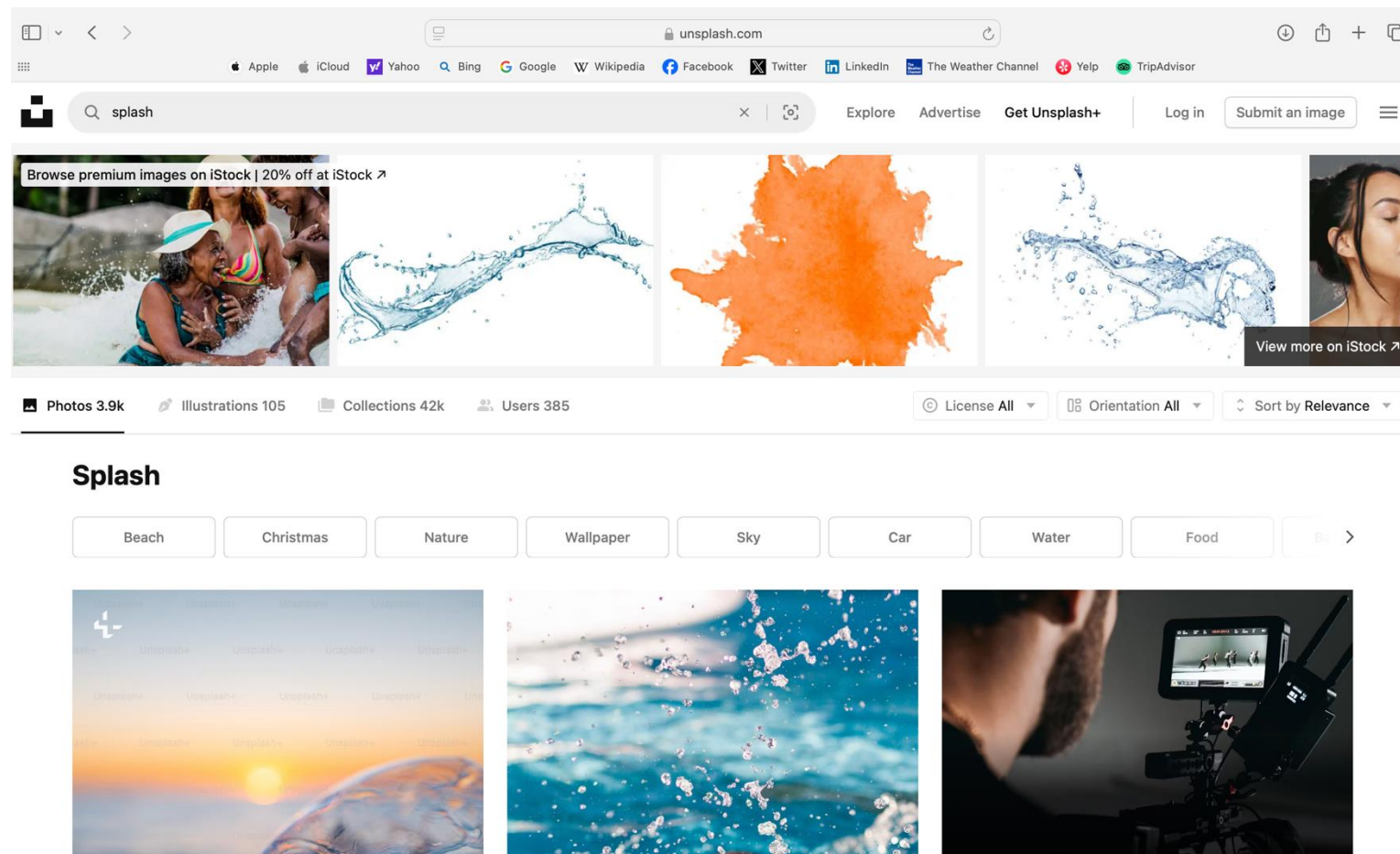
*NAZIV MEDIJA/Stop kadar*

Ako pravim stop kadar iz tuđeg video materijala, potpisujem:

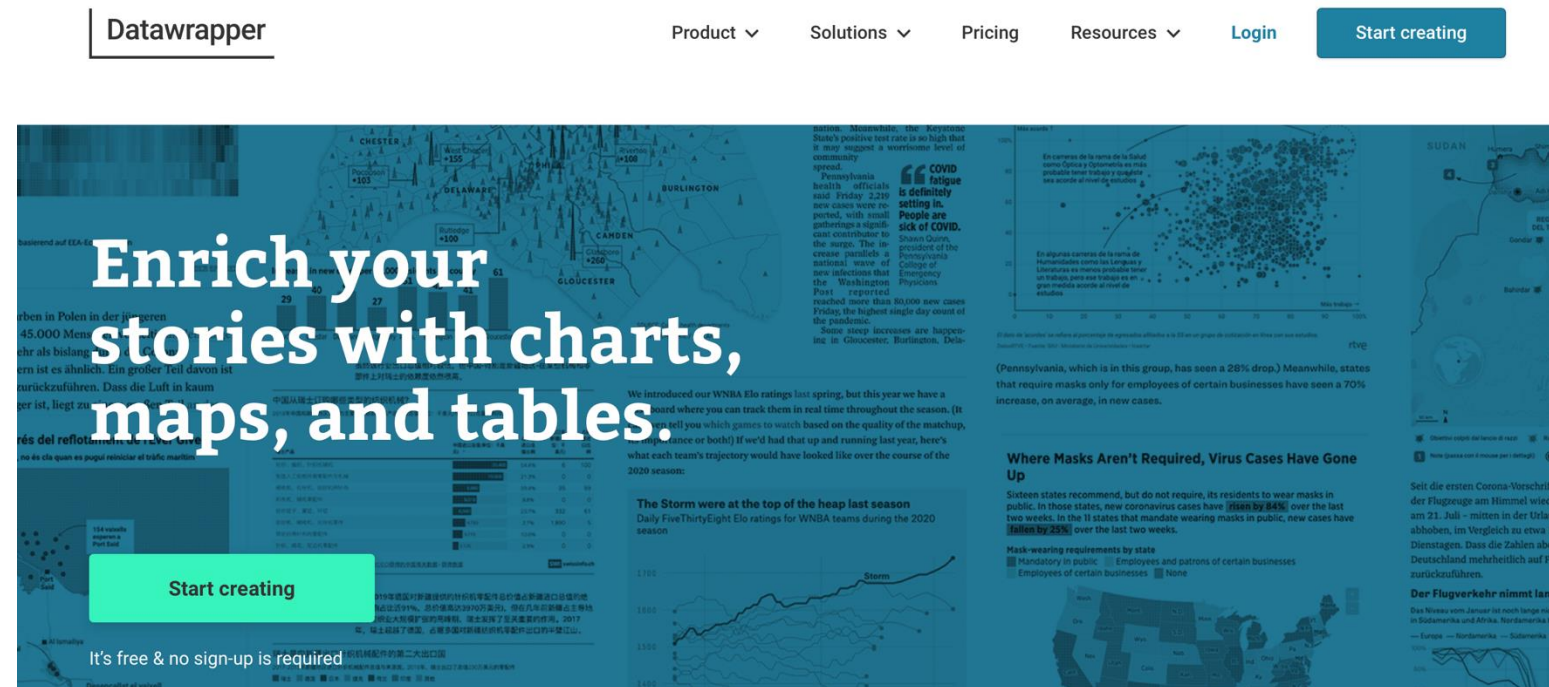
*Marko Marković/Stop kadar, nav. prema: Aljazeera Balkans*

# NO Foto baza

# Pomoćni alati



# Pomoćni alati



# Pomoćni alati

